

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA KUMALIZA ELIMU YA MSINGI.

03

MAARIFA YA JAMII

Muda: Saa 1:40

MAJIBU

Mwaka: 2015

Maelekezo

1. Karatasi hii in sehemu A na B zenye jumla ya maswali arobaini na tano (45).
2. Jibu maswali yote.
3. Soma maelekezo yote yaliyoko katika **fomu maalumu ya kujibia (OMR)**
4. Jaza taarifa zote katika fomu ya **OMR**

maktaba.tetea.org

1. Mwenyekiti wa kikao cha maendeleo Kata ni

- A Diwani wa Kata
- B Afisa Maendeleo wa Kata
- C Mratibu Elimu wa Kata
- D Afisa Mtendaji wa Kata
- E Afisa Mipango wa Kata

Jibu sahihi: A Diwani wa Kata

Sababu: Diwani ndiye kiongozi wa kisiasa katika ngazi ya kata na ndiye mwenyekiti wa vikao vya maendeleo vya kata kwa mujibu wa sheria za serikali za mitaa.

2. Halmashauri za Wilaya, Miji, Manispaa kwa Pamoja zipo chini ya

- A Bunge la Tanzania
- B Serikali za Mitaa
- C Serikali Kuu
- D Wabunge wa kuchaguliwa
- E Chama Tawala

Jibu sahihi: B Serikali za Mitaa

Sababu: Halmashauri ni sehemu ya Serikali za Mitaa ambazo zina mamlaka ya kutekeleza shughuli za maendeleo katika maeneo yao chini ya usimamizi wa Serikali Kuu.

3. Jukumu la kutunga sheria ndogondogo katika Halmashauri ya Wilaya ni la

- A Mkuu wa Wilaya
- B Kamati ya Sheria na Usalama wa Wilaya
- C Mkurugenzi Mtendaji wa Halmashauri
- D Baraza la Madiwani
- E Wabunge wa Wilaya husika

Jibu sahihi: D Baraza la Madiwani

Sababu: Baraza la Madiwani ndilo lenye mamlaka ya kutunga kanuni na sheria ndogondogo za kusimamia utendaji katika Halmashauri.

4. Kati ya alama zifuatazo ni ipi inapatikana katika bendera ya Rais?

- A Nyundo

- B Pembe za Ndovu
- C Nembo ya Taifa
- D Ramani ya Tanzania
- E Ramani ya Afrika

Jibu sahihi: C Nembo ya Taifa

Sababu: Bendera ya Rais ina alama ya Nembo ya Taifa katikati, ambayo inaashiria mamlaka na heshima ya nchi.

5. Katika Nembo ya Taifa alama inayowakilisha maliasili ya taifa ni

- A Mlima Kilimanjaro
- B Mkuki
- C Karafu
- D Pembe za Ndovu
- E Mawimbi ya Bahari

Jibu sahihi: D Pembe za Ndovu

Sababu: Pembe za ndovu kwenye Nembo ya Taifa zinawakilisha utajiri wa maliasili uliopo nchini Tanzania.

6. Ni muhimu kwa wapiga kura wenye sifa kushiriki katika uchaguzi wa Rais na Wabunge kwa sababu

- A ni njia ya amani ya kubadili uongozi wa nchi
- B ni njia pekee ya kuimarisha utandawazi
- C ni kanuni ya kuimarisha mshikamano
- D ni kanuni ya mfumo wa vyama vingi
- E ni njia pekee ya kuleta mabadiliko ya Katiba ya nchi

Jibu sahihi: A ni njia ya amani ya kubadili uongozi wa nchi

Sababu: Uchaguzi ni njia ya kidemokrasia na yenye amani inayowaruhusu wananchi kuchagua viongozi wanaowataka bila vurugu.

7. Kuzingatia sheria, haki za binadamu, ukweli na uwazi, na uhuru wa vyombo vya habari ni misingi ya

- A Urasimu
- B Utawala wa Sheria

- C Ujamaa wa Kiafrika
- D Demokrasia ya uwakilishi
- E Utawala Bora

Jibu sahihi: E Utawala Bora

Sababu: Misingi hii ni nguzo kuu ya utawala bora, unaolenga uwajibikaji, uwazi na kuheshimu haki za watu.

8. Ipi kati ya orodha zifuatazo inawakilisha makundi ya kutetea haki za wanawake Tanzania?

- A UWT, TAWLA na TAMWA
- B TAMWA, TGNP na TAWLA
- C MEWATA, TGNP na TAWLA
- D UWT, TGNP na TAMWA
- E MEWATA, TGNP na UWT

Jibu sahihi: B TAMWA, TGNP na TAWLA

Sababu: Haya ni mashirika yanayojihusisha moja kwa moja na kutetea haki, usawa na maendeleo ya wanawake nchini Tanzania.

9. Jukumu la kuwalinda raia wa Tanzania na mali zao lipo mikononi mwa

- A Jeshi la Wananchi la Tanzania
- B Idara ya Usalama wa Taifa
- C Jeshi la Magereza
- D Jeshi la Mgambo
- E Jeshi la Polisi

Jibu sahihi: E Jeshi la Polisi

Sababu: Jeshi la Polisi ndilo lenye jukumu la moja kwa moja la kulinda raia na mali zao dhidi ya uhalifu.

10. Jeshi la Wananchi wa Tanzania (JWTZ) lilianzishwa mwaka

- A 1961
- B 1962
- C 1964

D 1965

E 1966

Jibu sahihi: C 1964

Sababu: JWTZ liliundwa mwaka 1964 baada ya mapinduzi ya Zanzibar na muungano wa vikosi vya ulinzi vya Tanganyika na Zanzibar.

11. Ni muhimu kwa Tanzania kuendeleza lugha ya Kiswahili kwa sababu ni lugha

A inayozungumzwa na watu wengi

B Afrika ya Mashariki

C ya kufundishia shuleni

D inayowaunganisha wataanzania

E ya mawasiliano katika Bunge la Tanzania

Jibu sahihi: D inayowaunganisha wataanzania

Sababu: Kiswahili ni lugha ya taifa inayounganisha wananchi wa makabila na tamaduni tofauti nchini Tanzania, ikichangia umoja wa kitaifa.

12. Zipo aina tatu za mipango ya uchumi ambayo ni mipango ya

A miaka kumi, kumi na tano na ishitini na tano

B Taifa, Mkoa na Wilaya

C Kilimo, biashara na viwanda

D muda mrefu, dharura na muda fupi

E muda mfupi, muda wa kati na muda mrefu

Jibu sahihi: E muda mfupi, muda wa kati na muda mrefu

Sababu: Mipango ya uchumi inagawanyika kwa muda wake: mipango ya muda mfupi (siku, miezi), ya kati (miaka michache), na ya muda mrefu (miaka 10–20) ili kufanikisha maendeleo ya taifa.

13. Moja ya athari mbaya ya utandawazi kwa Tanzania ni kuongezeka kwa idadi ya wageni nchini

A kumomonyoka kwa madilikatika jamii

B kuongezeka kwa uhasama baina ya vyama vya siasa

C kuongezeka kwa uhuru wa vyombo vya habari

D ongezeko la matumizi ya teknolojia ya habari

E kuongezeka kwa utandawazi

Jibu sahihi: A kumomonyoka kwa madilikatika jamii

Sababu: Utandawazi unaweza kusababisha kupotea kwa baadhi ya tamaduni na maadili ya jamii kutokana na kuingiliwa na mitindo, desturi, na tabia za kigeni.

14. Utawala wa sheria maana yake ni

- A wananchi kujichukulia sheria mkononi
- B polisi kadhibu wanaovunja sheria
- C sheria kuchukua mkondo wake
- D mahakama kukamata wanaovunja sheria
- E mamlaka ya Mahakama kutunga sheria

Jibu sahihi: B polisi kadhibu wanaovunja sheria

Sababu: Utawala wa sheria unahakikisha kwamba sheria zinafuatwa, na polisi ndiyo taasisi inayotekeleza sheria kwa kudhibiti wahalifu na kulinda usalama wa raia.

15. Familia hujumuisha

- A marafiki, watoto na ndugu
- B baba, mama na watoto
- C majirani, ndugu na watoto
- D majirani, watoto na marafiki
- E baba, mama na majirani

Jibu sahihi: B baba, mama na watoto

Sababu: Milila ni kundi la msingi la kifamilia lenye baba, mama na watoto ambalo linafanya kazi kama kitovu cha malezi na ushirikiano ndani ya familia.

16. Mahitaji ya lazima ya familia ni pamoja na

- A chakula, mavazi na televisheni
- B chakula, malazi na magari
- C mavazi, malazi na chakula
- D chakula, malazi na televisheni
- E mavazi, chakula na magari

Jibu sahihi: C mavazi, malazi na chakula

Sababu: Haya ni mahitaji ya msingi ya kimsingi ambayo kila familia inapaswa kuyapata ili kuishi maisha ya kawaida.

17. Binadamu wa kale alianza kilimo na ufugaji katika zama za:

A mwanzo za mawe

B kati za mawe

C Mwisho za mawe

D Chuma

E Ugunduzi wa moto

Jibu sahihi: C Mwisho za mawe

Sababu: Mwisho za zama za mawe (Neolithic Age) ndizo kipindi binadamu alianza kilimo na ufugaji, akitumia mbegu na kuanzisha ufugaji wa wanyama badala ya kutegemea uwindaji na uvunaji tu.

18. Michoro ya mapangoni iliyoko Kondoa Irangi inasadikika kuchorwa wakati wa zama

A mwanzo za mawe

B kati za mawe

C kale za mawe

D mwisho za mawe

E shaba

Jibu sahihi: C kale za mawe

Sababu: Michoro na sanaa za mapangoni, kama zile za Kondoa, zinatokana na zama za kale za mawe, ambazo ni za mwanzo wa historia ya binadamu.

19. Mkataba wa kuunga soko la watumwa la Zanzibar ulisainiwa mwaka

A 1822

B 1825

C 1884

D 1885

E 1879

Jibu sahihi: A 1822

Sababu: Mkataba wa 1822 uliweka msingi wa kuanzisha marudio ya kisheria ya kukomesha biashara ya watumwa Zanzibar kwa kushirikiana na wakoloni wa Ulaya.

20. Moja ya faida ya uhusiano wa kibiashara kati ya Tanganyika na jamii nyingine ilikuwa

- A kukua kwa miji ya pwani ya Afrika Mashariki kama Kilwa na Lagos
- B kukamia kwa maeneo ya Afrika Mashariki kama Buganda na Songhai
- C kupatikana kwa bidhaa ambazo hazizalishwi nchini
- D kuingizwa kwa silaha Tanganyika
- E kukomeshwa kwa biashara ya utumwa

Jibu sahihi: A kukua kwa miji ya pwani ya Afrika Mashariki kama Kilwa na Lagos

Sababu: Biashara ya kimataifa ilisababisha miji ya pwani kama Kilwa kukua kwa kuwa ni vituo vya biashara na kubadilishana bidhaa na jamii za kigeni.

21. Nani alikuwa Gavana wa kwanza wa Kijerumani katika Tanganyika?

- A Tillus Von Soden
- B Abert Von Rechenberg
- C Herman Von Wissman
- D Friedrich Von Schele
- E Carl Peters

Jibu sahihi: C Herman Von Wissman

Sababu: Herman Von Wissman alikuwa gavana wa kwanza wa Kijerumani Tanganyika alipowekwa na serikali ya Kijerumani kuongoza koloni hiyo katika kipindi cha utawala wa Kijerumani.

22. Mwanzilishi wa mfumo wa utawala wa mlango wa nyuma katika Afrika alikuwa

- A Horace Byatt
- B Fredrick Lugard
- C Richard Turnbull
- D Donald Cameroon
- E Edward Twinning

Jibu sahihi: B Fredrick Lugard

Sababu: Fredrick Lugard alianzisha mfumo wa “indirect rule” au utawala wa mlango wa nyuma,

ambao uliruhusu viongozi wa asili kuendesha shughuli za kila siku za koloni chini ya usimamizi wa wakoloni.

23. Mkutano wa Berlin wa mwaka 1884–1885 ulitishwa na

- A Krapf
- B Carl Peters
- C Johann
- D David Livingstone
- E Otto Von Bismarck

Jibu sahihi: E Otto Von Bismarck

Sababu: Otto Von Bismarck, Kansela wa Ujerumani, alitarakilishi kuandaa Mkutano wa Berlin ili kugawa Afrika kati ya nguvu za kikoloni za Ulaya.

24. Tanganyika na Zanzibar ziliungana mwaka

- A 1964
- B 1961
- C 1962
- D 1997
- E 1963

Jibu sahihi: A 1964

Sababu: Tanganyika na Zanzibar ziliungana rasmi mwaka 1964 kuunda Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

25. Azimio la Arusha lililenga

- A kuboresha maisha ya matajiri vijijini
- B kutaifisha mali za wazungu na kuzigawa kwa maskini
- C kupunguza tofauti ya kipato miongoni mwa raia
- D kukomesha ubaguzi wa rangi nchini
- E kudumisha amani katika nchi jirani

Jibu sahihi: C kupunguza tofauti ya kipato miongoni mwa raia

Sababu: Azimio la Arusha liliweka msingi wa maendeleo ya kijamii na kiuchumi kwa kupunguza tofauti za kipato, kuhakikisha usawa wa rasilimali nchini Tanzania.

26. Ni ipi kati ya nchi zifuatazo ilipata uhuru kwa njia ya vita?

- A Zimbabwe
- B Tanganyika
- C Ghana
- D Malawi
- E Zambia

Jibu sahihi: A Zimbabwe

Sababu: Zimbabwe ilipata uhuru wake baada ya mapambano ya silaha dhidi ya utawala wa kikoloni wa Rhodesia, tofauti na Tanganyika na nchi nyingine zilizopata uhuru kwa njia ya kidemokrasia.

27. Lengo mojawapo la kuanzishwa kwa UNO lilikuwa

- A kuunganisha nchi zinazoendelea
- B umoja wa Afrika
- C kupinga ukoloni mamboleo
- D kudumisha amani
- E kutengeneza silaha bora

Jibu sahihi: D kudumisha amani

Sababu: Umoja wa Mataifa (UNO) ulianzishwa mwaka 1945 baada ya Vita Kuu ya Pili ya Dunia ili kuhakikisha kudumishwa kwa amani na usalama duniani.

28. Mji wa Katanga ulikuwa maarufu kwa utoaji wa

- A hahabu
- B shaba
- C ulanga
- D almasi
- E petrol

Jibu sahihi: B shaba

Sababu: Mkoa wa Katanga (DR Congo) una utajiri wa madini, hasa shaba, ambao ndio sababu kuu ya maarufu wake kiuchumi.

29. Kabila ya utawala wa Waingereza, Zanzibar ilikuwa ikitawaliwa na

- A Kansela

- B Gavana
- C Malkia
- D Sultani
- E Mtemi

Jibu sahihi: D Sultani

Sababu: Zanzibar iliendelea kuwa na Sultani kama kiongozi wa kiasili chini ya utawala wa kikoloni wa Kiingereza.

30. Kampuni ya biashara ya Kijerumani ilishindwa kuitawala Tanganyika kulingana na

- A kuja kwa Wareno
- B upinzani kutoka kwa Waafrika
- C miundombinu bora iliyokuwepo
- D mikataba ya ulaghai
- E kuondoka kwa Waingereza

Jibu sahihi: B upinzani kutoka kwa Waafrika

Sababu: Wajasiriamali na jamii za kienyeji walikabiliana na utawala wa Kijerumani, jambo lililofanya kampuni ya Kijerumani kushindwa kudhibiti Tanganyika kikamilifu.

31. Utafutaji wa njia ya kwenda India ulifadhiliwa na

- A Bartholomew Diaz
- B Vasco Da Gama
- C Cecil Rhodes
- D Malme Henry
- E Henry Stanley

Jibu sahihi: B Vasco Da Gama

Sababu: Vasco Da Gama alikuwa mpiganiaji wa baharini wa Ureno ambaye aligundua njia ya bahari kuelekea India mwaka 1498.

32. Soko kuu la watumwa Mombasa Afrika Mashariki lilikuwa

- A Zanzibar
- B Kilwa
- C Bagamoyo

D Nairobi

E Mombasa

Jibu sahihi: A Zanzibar

Sababu: Zanzibar ilikuwa soko kuu la watumwa na bidhaa za biashara katika Afrika Mashariki kwa sababu ya nafasi yake ya kijiografia na mji mkuu wa biashara ya utumwa.

33. Nchi ya Japani ina uwezo wa kufanya biashara kuliko kubwa la biashara Tanzania kwa sababu ina

A watu wengi zaidi

B eneo

C shule nyingi za biashara

D teknolojia ya juu zaidi

E wanyabiashara wengi zaidi

Jibu sahihi: D teknolojia ya juu zaidi

Sababu: Japani ina teknolojia ya hali ya juu ambayo inarahisisha na kuongeza uzalishaji na ufanisi wa biashara ikilinganishwa na Tanzania.

34. Mchoro mkato wa ramani huonesha

A mazao na mazingira

B sura ya nchi

C mazingira ya eneo husika

D hali ya hewa

E makazi ya watu na shughuli za kiuchumi

Jibu sahihi: B sura ya nchi

Sababu: Mchoro mkato wa ramani (topographic map) unaonesha sura ya nchi, misitu, milima, mto na baadhi ya vipengele vya kijiografia.

35. Mlima mrefu kuliko yote barani Afrika ni

A Drakensburg

B Everest

C Atlasi

D Kenya

E Kilimanjaro

Jibu sahihi: E Kilimanjaro

Sababu: Mlima Kilimanjaro una urefu wa takriban mita 5,895 na ndio mlima mrefu zaidi barani Afrika.

36. Moja kati ya zifuatazo ni sifa za picha

- A kimo halisi linakuwa wazi
- B schemu zake zote huonekana
- C umbo linaweza kupunguzwa au kuongezwa
- D rangi halisi ya kitu haionekani
- E rangi ya picha haiwezi kubadilishwa

Jibu sahihi: A kimo halisi linakuwa wazi

Sababu: Picha inawakilisha kimo halisi cha kitu, ikionyesha sura na ukubwa wa kitu kilichopigwa.

37. Kuongezeka kwa kina cha maji ya bahari kulingana na kuyeyuka kwa barafu katika ncha za

- kaskazini na kusini kunaweza kusababisha
- A Wavuvi kuzama baharini
- B Uharibifu wa maeneo ya pwani
- C Upungufu wa samaki
- D Mvua za El-nino
- E Kutokea kwa tsunami

Jibu sahihi: B Uharibifu wa maeneo ya pwani

Sababu: Kuongezeka kwa maji ya bahari kunasababisha mafuriko ya pwani, uharibifu wa miundo na kuathiri maisha ya watu waliopo pwani.

38. Ikiwa ni saa 12:00 jioni Tanzania ambayo ipo nyuzi 45 mashariki, itakuwa saa ngapi Rwanda ambayo ipo nyuzi 30 mashariki?

- A 1:00 usiku
- B 2:00 usiku
- C 1:00 jioni
- D 12:00 jioni
- E 10:00 jioni

Jibu sahihi: C 11:00 jioni

Sababu: Kila 15° ya tofauti ya muda inawakilisha saa 1. Tanzania ipo 45° mashariki na Rwanda 30° mashariki, tofauti ni 15° , hivyo Rwanda itakuwa saa 11:00 jioni.

39. Mahara gani kati ya yafuatayo yanatokana na mlipuko wa volkano?

- A Kuharibika kwa miundo mbinu
- B Kupungua kwa eneo la kilimo
- C Ongezeko la maradhi ya ngozi
- D Ongezeko la mvua za El-nino
- E Kuongezeka kwa ukame

Jibu sahihi: A Kuharibika kwa miundo mbinu

Sababu: Mlipo wa volkano husababisha mawe ya volkano na lava kuharibu majengo, barabara na miundo mingine ya kibinadamu.

40. Nchi ipi ni maarufu kwa uundaji wa mel?

- A Urusi
- B Uingereza
- C Japani
- D Ufaransa
- E Canada

Jibu sahihi: C Japani

Sababu: Japani ina historia ndefu ya uundaji wa mel (craftsmanship) ikijumuisha sanaa za jadi na teknolojia za kisasa.

41. Uelekeo wa sehemu katika ramani hubainishwa kwa kutumia

- A Dira
- B Fremu
- C Skli
- D Fingwo
- E Jina la ramani

Jibu sahihi: A Dira

Sababu: Dira hutumika kuonesha mwelekeo wa kijiografia kwenye ramani, kama kaskazini, kusini, mashariki na magharibi.

42. Bahari ya Hindi ipo ipande gani wa Tanzania?

- A Kusini
- B Kaskazini
- C Magharibi
- D Mashariki
- E Kusini-magharibi

Jibu sahihi: D Mashariki

Sababu: Bahari ya Hindi ipo katika upande wa mashariki wa Tanzania, ikizingatiwa kijiografia.

43. Uoto unaoathiri mazingira ya Ziwa Victoria ni

- A nyasi ndefu
- B vichaka
- C mikoko
- D miiba
- E magugu maji

Jibu sahihi: E magugu maji.

Sababu: Magugu maji huathiri mazingira ya ziwa.

44. Uoto unaopatikana katika eneo la ikweta ni

- A uoto wa savana
- B vichaka vyenye nyasi ndefu
- C misitu minene
- D misitu minene na nyasi fupi
- E vichaka na nyasi fupi

Jibu sahihi: D misitu minene na nyasi fupi

Sababu: Eneo la ikweta lina misitu minene yenye nyasi fupi chini, ikitofautiana na savana au misitu ya mchanganyiko.

45. Ziwa lenye kina kirefu zaidi Afrika ya Mashariki ni

- A Natron
- B Turkana
- C Victoria
- D Tanganyika
- E Nyasa

Jibu sahihi: D Tanganyika

Sababu: Ziwa Tanganyika ndilo ziwa lenye kina kirefu zaidi Afrika Mashariki, likiwa na kina cha hadi takriban mita 1,470.

46. Kipimo kinachotumika katika ramani kuonesha uwiano wa umbali katika ramani na umbali halisi kwenye ardhi huitwa

- A Kipimio
- B Dira
- C Ufinguo
- D Fremu
- E Jina la ramani

Jibu sahihi: A Kipimio

Sababu: Kipimio kinatumika kuonesha uwiano kati ya umbali kwenye ramani na umbali halisi katika ardhi.

47. Nishati gani kati ya zifuatazo inaweza kusababisha uharibifu wa mazingira?

- A Jua
- B Upepo
- C Maji
- D Mkaa
- E Kinyesi cha wanyama

Jibu sahihi: D Mkaa

Sababu: Mkaa (ukitengenezwa kwa kuchoma miti) husababisha ukataji miti na uharibifu wa mazingira ikiwa hutumika kiholela.

48. Ufugaji wa kisasa wa wanyama huzingatia nini?

- A Utamaduni wa jamii
- B Ubora wa wanyama na mazao yao
- C Kuwa na ardhi ya kutosha
- D Mbuga za asili za kulishia mifugo
- E Hali ya hewa

Jibu sahihi: B Ubora wa wanyama na mazao yao

Sababu: Ufugaji wa kisasa unalenga kuongeza tija kwa kuhakikisha wanyama ni wenye afya na kutoa mazao bora.

49. Majira ya mwaka hutokea kutokana na

- A Kupatwa kwa mwezi
- B Mwezi kuizunguka dunia
- C Dunia kuizunguka jua
- D Inatokea kwa ...
- E Kuongezeka kwa joto

Jibu sahihi: C Dunia kuizunguka jua

Sababu: Majira ya mwaka yanatokana na mzunguko wa dunia kuzunguka jua na mlinganyo wa miale ya jua.

50. Mikoa ipi ina mashamba makubwa ya chai?

- A Pwani na Iringa
- B Morogoro na Iringa
- C Morogoro na Iringa
- D Kilimanjaro na Mbeya
- E Mbeya na Iringa

Jibu sahihi: D Kilimanjaro na Mbeya

Sababu: Mikoa ya Kilimanjaro na Mbeya ina mashamba makubwa ya chai kutokana na hali ya hewa na udongo unaofaa kilimo hicho.